

CONSIDERAȚII PRIVIND ASIGURAREA NORMATIVĂ A TRANSPARENȚEI PROCESULUI DE LUARE A DECIZIILOR POLITICO-ADMINISTRATIVE

Corneliu POPOVICI,

vicerector al Academiei de Administrare Publică pe lângă Președintele
Republicii Moldova, doctor în filozofie, conferențiar universitar

SUMMARY

The present study is devoted to the examination of the issues that deal with providing transparency to the legal framework in the decision-making process. Starting from the idea that the administrative structures of the modern society should offer required information to citizens and be transparent, we consider this as a sure way for the efficiency of the activity of the public administration. The transparency and openness of the public administration are stipulated in the normative framework on the liberty of information and in the normative acts on administrative procedures. This fact should facilitate citizens' access to political-administrative decision-making and to exclude the monopolization of power by politicians and functionaries.

28

Administrarea publică, nr. 4, 2007

Pe parcursul ultimilor ani, țările din Europa de Est și Sud-Est au trecut prin mai multe situații social-politice dificile generate de greșelile și erorile în procesul de luare și implementare a deciziilor politico-administrative. Este evident că multe din aceste greutăți sînt determinate de asigurarea informativ-analitică insuficientă a deciziilor politico-administrative, ignorarea de către funcționarii de rang înalt a metodelor și mijloacelor elaborate de știința administrativă și cea politică. Ca urmare, multe decizii de stat, de care depinde bunăstarea și soarta milioane de oameni, au un caracter irațional, scopurile formulate nu au legătură cu resursele disponibile, ele sînt orientate spre starea existentă, fără a lua în considerare consecințele pe termen mediu și lung. Mult timp conducătorii considerau că procesul de luare a deciziilor reprezintă o activitate ce nu presupune careva cunoștințe speciale.

Din fericire, la moment devine din ce în ce mai clară necesitatea de a cultiva viitorilor funcționari deprinderi de a cunoaște natura și mecanismul complex al acestui fenomen social – adoptarea deciziilor politice și administrative.

În țările occidentale teoria luării deciziilor politico-administrative timp de o jumătate de secol se dezvoltă ca o disciplină științifică de sine stătătoare, iar cursurile de instruire privind luarea deciziilor administrative, elaborarea și implementarea politicii de stat sînt ținute atît la facultățile de științe politice, precum și în școlile de administrare publică. Preocuparea privind generalizarea analitică a deciziilor administrative luate în conformitate cu abordările și metodele elaborate în știința administrativă și cea politică în țările Europei de Est și Sud-Est se află la o etapă incipientă. În statele din spațiul postsovietic doar în ultimul timp și-au făcut apariția primele manuale, cursuri

universitare și îndrumări metodice privind luarea deciziilor care sînt bazate nu numai pe experiența occidentală în instruirea funcționarilor publici și a politicienilor, dar și pe propriile investigații și practica pedagogică.¹

În lucrările menționate se conțin recomandări metodice amănunțite, modele conceptuale contemporane și abordări metodologice în interpretarea deciziilor din sfera politicii publice. Autorii studiilor au reușit să combine analiza cunoscutelor modele politico-administrative cu examinarea problemelor actuale de luare a deciziilor administrative și politice. Fără a se limita la analiza amănunțită și sistematică a principiilor luării deciziilor, lucrările vizate caracterizează principalele metode utilizate în acest proces.

Tradițional, autorii definesc științele politico-administrative ca discipline care au legătură cu explicarea procesului de luare și executare a deciziilor, precum și acumularea și interpretarea datelor, care asigură soluționarea problemelor administrative și politice într-o anumită perioadă. De fapt, teoria luării deciziilor administrative și politice este tratată de autori ca o știință politico-administrativă, care studiază din perspectivă multidisciplinară mecanismele și legitățile politicii publice și care elaborează principiile și metodele de pregătire și implementare a deciziilor cursului politico-administrativ. Prin urmare, aceasta reprezintă un vast domeniu de cercetare care cuprinde în sine relațiile politico-administrative, influența mediului, aspectele instituțional-instrumentale, rolul valorilor și cunoștințelor, normelor și emoțiilor în luarea deciziilor politice. Toate aceste domenii indică asupra caracterului complex al mecanismului de luare a deciziilor, fapt menționat de cercetători în investigațiile din ultimele două-trei decenii.

O atenție aparte merită astfel de subiecte ca mecanismele de luare a deciziilor, asigurarea transparenței procesului de luare a deciziilor și consolidarea cadrului normativ privind procesul decizional.

Pentru început este necesar să menționăm că examinarea mecanismului de luare a deciziilor începe cu clarificarea modului în care persoanele ce dețin statute diferite și au un impact specific asupra mecanismului politicii de stat, se încadrează în activitatea corporativă care generează un anumit curs politic pentru țară în general, într-un anumit sector de activitate sau într-o comunitate teritorială. Într-o strînsă legătură cu subiectul menționat se află cel al algoritmului de luare a deciziilor în politica de stat care poate fi elucidat în urma descrierii și examinării unui important volum de informații cu caracter empiric, ce vizează procesul de luare a deciziilor în diferite structuri ale puterii. Astfel poate fi modelat așa-numitul ciclu politico-administrativ în care își găsesc expresia cele mai generale caracteristici și faze ale procesului de luare a deciziilor publice în diferite instituții ale statului. Practica demonstrează că rezultatele parcurgerii ciclului politico-administrativ sînt determinate în mare măsură de structura modelelor conceptuale ce sînt împărtășite de persoanele care iau decizii. În ultimul timp, aceste modele conțin unele componente stabile cum ar fi fundamentarea teoretică și conceptuală, formularea metodelor de implementare a celor planificate, identificarea instituțiilor responsabile și tehnologiilor administrative preconizate. Deși modelele conceptuale reprezintă o creație a mediului academic și nu a persoanelor implicate nemijlocit în activitatea practică, aceste elaborări conceptuale reprezintă o importantă bază

pentru elaborarea și implementarea deciziilor.

Este evident că orice guvern contemporan, indiferent de orientarea politică, tinde să formuleze un program bine gândit, fundamentat și de perspectivă care să exprime interesele generale, program ce este prezentat maselor pentru discuție și acceptare. Noțiunea „politică” în acest caz poate cuprinde scopurile și metodele generale de administrare sau să vizeze funcții mult mai înguste (de exemplu: politica de mediu, agricultură, educație, sănătate, industrie, știință, dezvoltare regională, asigurare socială etc.).

Însă orice administrație de stat, reprezentată în cadrul unui model ideal de administrare, funcționează în corespundere cu un anumit curs politic general al statului, care este perceput ca „baza rațională a acțiunii sau lipsei de acțiune” și este folosit ca un standard pentru dările de seamă ale aparatului de stat. Același program, fiind aprobat de electorat în cadrul procesului politic, care se explică prin succesul partidului care l-a propus în campania electorală, reprezintă pentru administrație o temelie a legitimității, precum și modelul de bază pentru o activitate eficientă. Chiar și în aceste condiții nu avem temei să afirmăm cu certitudine că cursul politic formulat în acest mod exprimă voința generală și nu interesele de grup sau doar opiniile și motivele pur politice. Mai mult ca atât, acest curs depinde într-o mare măsură de aprobarea programului de către cei care dispun de o calificare suficientă și sînt capabili să judece despre autenticitatea acestuia din punctul de vedere al materialului factologic și al posibilității de îndeplinire. Pentru cei care doresc să realizeze puterea în statul contemporan, este extrem de important să demonstreze capacitatea de a obține

ajutorul și susținerea specialiștilor recunoscuți care dispun atât de cunoștințe speciale, cît și de deprinderi practice și de o atitudine neutră față de politica de fracțiune sau de patronat. În aceste condiții crește considerabil valoarea și importanța transparenței în procesul de elaborare și implementare a cursului politic.

Transparența în procesul de luare a deciziilor în administrația publică

În societatea contemporană dominată de noi tehnologii informaționale administrația publică se dezice de cultura secretomaniei care a reprezentat *modus operandi* al puterii pe parcursul mai multor secole². Prin urmare, pentru a fi eficiente în societatea contemporană, guvernele trebuie să ofere informații.

Nu este întîmplător faptul că pe parcursul ultimilor cinci decenii acest subiect a fost unul central în discuțiile și publicațiile cercetătorilor în domeniul administrației publice, fiind tratat într-o strînsă legătură cu cele ce țin de problema transparenței în diferite sfere ale societății. Practic, transparența în activitatea administrației publice este apreciată în permanență ca un fenomen pozitiv benefic pentru administrație și societate în general, deoarece transparența este concepută ca temelie democratică și principalul mijloc în combaterea corupției și ineficienței.

În activitatea practică influența acestor idei își găsește expresia în modificarea semnificativă a procedurilor de luare a deciziilor de către structurile administrative, a metodelor de gestionare a resurselor umane în serviciul public, a coraportului dintre informația secretă și cea publică și alte caracteristici importante în funcționarea aparatului de stat. Începînd cu mijlocul secolului trecut, în mai multe state democratice au fost create noi instituții, au fost elaborate și implementate noi acte

normative menite să asigure transparența în activitatea administrației publice.

În acest context merită atenție concepțiile care se află la temelia învățăturilor contemporane despre transparență.³

În lucrările consacrate administrației publice noțiunea de „transparență” și „deschidere” sînt folosite deseori ca sinonime care caracterizează întregul complex de idei precum și măsurile normative, instituționale și altele legate de realizarea de către cetățeni a supravegherii procesului de luare a deciziilor în structurile administrației publice. Deși, potrivit unor cercetători, aceste două noțiuni comportă unele particularități. Astfel, transparența este interpretată ca „posibilitatea cetățenilor de a primi la timp informații sigure și relevante despre activitatea structurilor administrației publice”, iar deschiderea - ca „garanție de luare în considerare a opiniei cetățenilor în elaborarea și implementarea deciziilor administrației publice”.

O astfel de divizare a noțiunilor de transparență și deschidere are un caracter convențional și coincide cu separarea a două tipuri de acte normative care asigură transparența și deschiderea administrației publice: cadrul normativ privind libertatea informației și actele normative privind procedurile administrative.

Pentru prima dată cadrul normativ privind libertatea informației își face apariția în Suedia deja în sec. XVIII odată cu adoptarea legii din 1776 care oferea dreptul cetățenilor Suediei de a avea acces liber la documentele oficiale. Este de menționat că experiența suedeză a rămas unică pe parcursul aproximativ al două secole. O nouă etapă calitativă în asigurarea accesului la informație a cetățenilor începe în 1966 cînd în SUA a fost adoptat *Free-*

dom of Information Act. Acest document a servit în mare măsură ca model pentru adoptarea legilor de acest tip în mai multe țări ale lumii menite să ofere informații despre activitatea structurilor administrative și deciziile pe care le adoptă acestea.

Actualmente, în mai mult de 50 de state ale lumii au fost adoptate legi menite să asigure accesul cetățenilor la informație.

Referindu-ne la actele normative privind procedurile administrative, este de menționat că cea mai veche lege privind procedurile administrative este Administrative Procedure Act din SUA adoptată în 1946.

Scopul cadrului normativ privind procedurile administrative - scoaterea procesului de luare a deciziilor de către structurile administrative din „liniștea cabinetelor ministeriale”, adică să nu admită ca organele administrative să adopte decizii importante pentru societate în taină și fără a lua în considerare opinia cetățenilor. Aceste acte normative acordă, de regulă, cetățenilor posibilitatea:

- să cunoască din timp deciziile preconizate de către structurile administrative;
- să obțină fundamentarea necesității luării acestor decizii;
- să obțină informații despre structurile administrative și persoanele oficiale responsabile pentru elaborarea și adoptarea deciziilor respective;
- să obțină informații despre modul luării deciziilor respective;
- să participe la diferite etape în discutarea deciziilor preconizate pentru adoptare etc.

Astfel, cadrul normativ privind procedurile administrative are menirea să faciliteze accesul cetățenilor la luarea deciziilor administrative și, respectiv, excluderii monopolizării puterii de către

politicieni și funcționari. Prin urmare, concepțiile despre transparență reprezintă în practică o condiție obligatorie a democrației. Putem menționa că înaintarea față de stat a cerințelor de a minimaliza caracterul secret și perfecționarea tehnologiilor de supraveghere din partea societății se manifestă ca un fel de declarație a puterii societății asupra aparatului de stat. Nu este întâmplător faptul că transparența este percepută ca o supunere a birocrăției societății, prin urmare întrebarea privind transparența în societatea contemporană reprezintă în esență sa sau se transformă într-o întrebare despre putere.

Măsurile de asigurare a transparenței și deschiderii statului pot fi numite convențional „normative-legale”, deoarece ele sînt legate de elaborarea anumitor acte normative. Alături de acestea, în statele occidentale au fost consolidate numeroase practici care nu au fost atestate în actele normative de „transparență a puterii” ca realizarea periodică a „zilelor ușilor deschise” în instituțiile de stat, posibilitatea realizării excursiilor virtuale prin instituțiile guvernamentale, publicarea fotografiilor și biografiilor persoanelor oficiale pe site-urile instituțiilor publice, crearea unor secretariate speciale pentru a da răspuns la scrisorile electronice ale cetățenilor etc.

Prin urmare, la începutul sec. XXI în mai multe state ale lumii se permanentizează situația cînd puterea de stat se află în centrul atenției societății. Practica demonstrează că realizarea principiilor transparenței și deschiderii este destul de dificilă. Aparatul birocratic se opune pretutindeni controlului din partea societății, iar „secretomania” rămîne o parte indispensabilă a administrării de stat.

Reieșind din experiența statelor

occidentale, obiectul de reglementare a unei legi privind transparența în procesul decizional ar fi stabilirea principiilor, modalităților și regulilor procedurale minimale pentru asigurarea transparenței în procesul decizional în cadrul autorităților publice centrale, raionale și locale, alese sau numite, precum și al altor instituții publice care utilizează resurse financiare publice, în raporturile stabilite între ele cu cetățenii și asociațiile legal constituite ale acestora.

În această ordine de idei prezintă interes experiența internațională acumulată în domeniul cadrului normativ de fundamentare teoretică, asigurare instituțională, metodologică și tehnologică a transparenței procesului de elaborare a actelor normative și luării deciziilor.

Astfel, referindu-ne la bazele teoretice și conceptuale atestate în practica internațională privind asigurarea normativă a procedurilor administrative trebuie să menționăm că de cele mai multe ori scopul legilor și altor acte normative din acest domeniu constă în sporirea gradului de responsabilitate a administrației publice față de cetățean ca beneficiar al deciziei administrative, stimularea participării active a cetățenilor în procesul de luare a deciziilor administrative și în procesul de elaborare a actelor normative și sporirea gradului de transparență la nivelul întregii administrații publice.

Acest scop se încearcă a fi realizat prin atingerea următoarelor obiective:

- informarea publicului asupra activității autorităților în procesul decizional;

- eficientizarea implicării persoanelor fizice și juridice în procesul de luare a deciziilor și de elaborare a politicilor și actelor normative, precum și în legătură cu efectele acestora;

- asigurarea calității și legalității

deciziilor administrative și a actelor normative, precum și minimalizarea efectelor negative asupra publicului:

- accesibilitatea persoanelor fizice și juridice la deciziile, politicile și actele normative adoptate.

Experiența acumulată de statele occidentale în domeniu indică asupra faptului că asigurarea transparenței în procesul de luare a deciziilor și de elaborare a actelor normative se bazează pe următoarele principii:

- informarea în prealabil, din oficiu, a persoanelor asupra problemelor de interes public care urmează să fie dezbătute de autoritățile administrației publice centrale și locale, precum și asupra proiectelor de acte normative;

- consultarea cetățenilor și a asociațiilor legal constituite, la inițiativa autorităților publice, în procesul de elaborare a proiectelor de acte normative;

- participarea activă a cetățenilor la luarea deciziilor administrative și în procesul de elaborare a proiectelor de acte normative, cu respectarea următoarelor reguli:

- a) ședințele autorităților și instituțiilor publice care fac obiectul actelor normative amintite sînt publice, în condițiile legii;

- b) dezbaterile vor fi consemnate și făcute publice;

- c) dezbaterile acestor ședințe vor fi înregistrate, arhivate și făcute publice, în condițiile legii;

- excluderea oricărei discriminări bazate pe rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau pe origine socială;

- participarea benevolă a publicului la procesul decizional;

- sugestiile, opiniile, propunerile privind conținutul proiectelor deciziilor puse în discuție, proiectelor de politici și acte nor-

mative, cît și referitoare la diferite aspecte ale desfășurării propriu-zise a procesului decizional, înaintate de persoane fizice și juridice, au un caracter de recomandare:

- autoritatea publică este responsabilă de acceptarea sau respingerea recomandărilor primite de la persoanele fizice și juridice.

Cît privește instituțiile care sînt obligate să respecte dispozițiile cadrului normativ privind transparența decizională în administrația publică sînt:

- autoritățile administrației publice centrale: ministerele, alte organe centrale ale administrației publice din subordinea Guvernului sau a ministerelor, serviciile publice descentralizate ale acestora, precum și autoritățile din unitățile autonome;

- autoritățile administrației publice locale: consiliile raionale, președinții de raioane, consiliile locale, primarii, instituțiile și serviciile publice de interes local sau raional.

Pornind de la baza conceptuală și instituțională în realizarea transparenței în procesul de luare a deciziilor apare întrebarea: care ar fi procedurile care ar asigura participarea cetățenilor și a asociațiilor la procesul de elaborare a actelor normative și la procesul de luare a deciziilor?

Autoritățile fac periodic publice propriile programe privind actele normative ce țin de competența lor și care se preconizează a fi elaborate și adoptate în perioada ce urmează (în cazul Republicii Moldova, în corespundere cu Legea privind actele normative ale Guvernului și ale altor autorități ale administrației publice centrale și locale nr.317-XV din 18.07.2003).

Astfel, în conformitate cu experiența internațională, în cadrul procedurilor de elaborare a proiectelor de acte normative autoritatea administrației publice are

obligatia să publice un anunț referitor la această acțiune în site-ul propriu, să-l afișeze la sediul propriu, într-un spațiu accesibil publicului, să-l expedieze organizațiilor societății civile și să-l transmită către mass-media centrală sau locală, după caz. Autoritatea administrației publice va transmite proiectele de acte normative tuturor persoanelor care au depus o cerere pentru primirea acestor informații.

Anunțul referitor la elaborarea unui proiect de act normativ este adus la cunoștință publicului cu, cel puțin, 30 de zile înainte de supunerea spre analiză, avizare și adoptare de către autoritățile publice.

De cele mai dese ori anunțul cuprinde:

- o notă de fundamentare, o expunere de motive sau un referat de aprobare privind necesitatea adoptării actului normativ propus;

- textul complet al proiectului actului respectiv;

- termenul limită, locul și modalitatea în care cei interesați pot trimite în scris propuneri, sugestii, opinii cu valoare de recomandare privind proiectul de act normativ;

- anunțul referitor la elaborarea unui proiect de act normativ cu relevanță asupra mediului de afaceri se transmite de către inițiator asociațiilor de afaceri și altor asociații legal constituite, pe domenii specifice de activitate;

- datele de contact ale responsabililor de acumularea opiniilor și recomandărilor, în scopul primirii informațiilor suplimentare.

La publicarea sau afișarea anunțului autoritatea administrației publice stabilește o perioadă de, cel puțin, 10-15 zile pentru a primi în scris propuneri, sugestii sau opinii cu privire la proiectul de act normativ supus dezbaterii publice.

Există mai multe modalități și forme de cooperare cu societatea civilă, de implicare a persoanelor fizice și juridice în procesul de luare a deciziilor, de elaborare a politicilor și actelor normative printre care se remarcă :

- includerea reprezentanților societății civile, în conformitate cu obiectivele respective, în consiliile de experți și grupurile de lucru;

- informarea organizațiilor societății civile despre inițierea elaborării de decizii administrative, politici și acte normative;

- informarea organizațiilor societății civile prin intermediul tehnologiilor informaționale moderne despre proiectele de decizii, politici și acte normative;

- prezentarea autorităților de către organizațiile societății civile a expertizelor, analizelor de impact, comentariilor, opiniilor, propunerilor și recomandărilor, altor materiale relevante.

Una din modalitățile de asigurare a transparenței, în cadrul căreia autoritatea publică, din propria inițiativă sau la cererea publicului interesat, examinează opiniile, propunerile și recomandările persoanelor ale căror drepturi și interese pot fi atinse prin luarea unei decizii administrative sau adoptarea unui act normativ, ale consultanților și experților este consultarea. Aceasta se efectuează prin:

- a) inițiativa autorității publice responsabile de elaborarea documentului respectiv;

- b) inițiativa unei alte autorități/instituții publice;

- c) inițiativa unei sau mai multor organizații ale societății civile, precum și la cererea persoanelor interesate.

Tuturor participanților la ședințele consultative li se expediază invitații cu câteva zile înainte de desfășurarea acestora. Invitația va include data, ora și locul

desfășurării, proiectul de decizie politică sau act normativ, ordinea de zi, alte informații relevante la tema respectivă.

Un rol important în discutarea proiectelor de acte normative și a politicilor îl au dezbaterile publice. Acestea reprezintă întruniri cu participarea publicului, reprezentanților societății civile, autorităților publice, în cadrul cărora se discută și se analizează un proiect de decizie politică sau de acte normative, în scopul aflării opiniei publice în problema dată, primirii unor recomandări referitoare la proiectele puse în discuție.

În cazul reglementării unei situații care, din cauza circumstanțelor sale excepționale, impune adoptarea de soluții imediate, în vederea evitării unei grave atingeri aduse interesului public, proiectele de acte normative se supun adoptării în procedura de urgență prevăzută de reglementările în vigoare.

Anunțul privind organizarea unei întâlniri în care să se dezbată public proiectul de act normativ se afișează din timp la sediul autorității publice, se plasează pe site-ul propriu și se transmite către mass-media pentru publicare.

Autoritatea publică, organizatoare a dezbaterilor, este obligată să asigure accesul la ședința publică a tuturor doritorilor de a participa la dezbateri, inclusiv a reprezentanților mass-media. Regulile de desfășurare a dezbaterilor publice sînt puse la dispoziția publicului și vor fi prezentate succint la începutul dezbaterilor de către persoana care prezidează ședința.

Dezbaterile pe marginea proiectelor de decizii, politici și de acte normative vor fi consemnate în procesul-verbal și vor fi făcute publice de către organizatori. Accesul la procesul-verbal și la înregistrările ședințelor publice se realizează în conformitate cu Legea privind accesul

la informație. În scopul studierii opiniei publice privind relevanța adoptării unor decizii, politici sau acte normative autoritatea publică și/sau organizațiile societății civile pot efectua sondaje sociologice la nivel național, zonal sau local, ale căror rezultate vor fi făcute publice.

Conducătorul autorității publice desemnează o persoană din cadrul instituției, responsabilă pentru relația cu societatea civilă, care să primească propunerile, sugestiile și opiniile persoanelor interesate cu privire la proiectul de act normativ propus. Opiniile și recomandările pe marginea proiectului de act normativ propus primite direct sau în cadrul consultărilor și dezbaterilor publice sînt colectate, selectate, sistematizate și examinate de autoritatea publică.

În cazul în care nu există nici o cerere din partea publicului sau o propunere din partea unei sau mai multor organizații ale societății civile privind organizarea de consultări sau de dezbateri publice, iar conducerea autorității publice nu consideră necesară organizarea, în mod întemeiat, din propria inițiativă, a consultărilor sau a dezbaterilor publice, proiectul de act normativ este transmis pentru avizare autorităților. Proiectul va fi însoțit de o notă explicativă privind motivele și argumentarea respectivă, care, de asemenea, vor fi făcute publice. Proiectul de act normativ se va transmite spre analiză și avizare autorităților publice interesate numai după definitivare, pe baza observațiilor și propunerilor formulate.

Ședințele din cadrul autorităților publice centrale, raionale, locale, care fac obiectul prezentei legi, sînt publice. Participarea persoanelor interesate la lucrările ședințelor publice se face în următoarele condiții:

- anunțul privind ședința publică se afișează la sediul autorității publice, inserat

pe site-ul propriu și se transmite către mass-media:

- anunțul trebuie adus la cunoștința cetățenilor și a asociațiilor legal constituite care au prezentat sugestii și propuneri în scris, cu valoare de recomandare, referitoare la unul dintre domeniile de interes public care urmează să fie abordat în ședința publică;

- anunțul va conține data, ora și locul de desfășurare a ședinței publice, precum și ordinea de zi.

Participarea persoanelor interesate la ședințele publice se face în limita locurilor disponibile în sala de ședințe, în ordinea de precădere dată de interesul asociațiilor legal constituite în raport cu subiectul ședinței publice, stabilită de persoana care prezidează ședința publică.

Persoana care prezidează ședința publică oferă invitaților și persoanelor care participă din propria inițiativă posibilitatea să se pronunțe cu privire la problemele de pe ordinea de zi. Adoptarea deciziilor ține de competența exclusivă a autorităților publice.

Ședințele publice sînt consemnate într-un proces-verbal și pot fi înregistrate cu mijloace audiovizuale, pot fi transmise în direct la radio/TV. Publicul are acces la toate procesele-verbale ale ședințelor publice.

Minuta ședinței publice, incluzînd și votul fiecărui membru, cu excepția cazurilor în care s-a hotărît aplicarea votului secret, va fi afișată la sediul autorității publice în cauză și publicată pe site-ul propriu.

Cadrul normativ indică asupra mai multor excepții privind participarea publicului în procesul decizional. Aceste excepții se referă la elaborarea proiectelor de decizii, de acte normative care impun măsuri de necesitate iminentă și urmează a fi adoptate de urgență și/sau în legătură cu survenirea unor stări excepționale:

- stare de război;
- cataclisme naturale și tehnogene;
- epidemii și epizootii;
- crize energetice;
- cazuri de terorism.

Prin urmare, cadrul normativ nu vizează procesul de elaborare a actelor normative și ședințele în care sînt prezentate informații privind:

- apărarea națională, siguranța națională și ordinea publică, interesele strategice economice și politice ale țării, precum și deliberările autorităților, dacă fac parte din categoria informațiilor clasificate potrivit legii;

- valorile, termenele de realizare și datele tehnico-economice ale activităților comerciale sau financiare, dacă publicarea acestora aduce atingere principiului concurenței loiale, potrivit legii;

- datele personale, potrivit legii.

(2) Nu cad sub incidența prezentei legi:

a) elaborarea și adoptarea deciziilor formațiunilor politice;

b) adoptarea deciziilor instanțelor de judecată;

c) adoptarea deciziilor din domeniul informațiilor cu accesibilitate limitată, în corespundere cu legislația în vigoare.

În cadrul procesului de elaborare a unor decizii, proiecte de acte normative care vor viza anumite domenii cu caracter secret, autoritatea publică poate organiza ședințe deliberative și de consultare închise, despre conținutul cărora publicul va fi informat la modul general prin intermediul mass-media, site-ului propriu. Desfășurarea ședințelor închise se face în conformitate cu legislația în vigoare.

Autoritățile publice vor asigura accesibilitatea publică la deciziile, politicile, actele normative adoptate prin publicare în mass-media, prin intermediul mijloacelor informaționale, prin furnizare solicitanților,

la cerere, conform legislației în vigoare.

Autoritățile publice întocmesc și să facă public un raport anual privind transparența decizională, care va cuprinde, cel puțin, următoarele elemente:

- numărul total al recomandărilor primite;
 - numărul total al recomandărilor incluse în proiectele de acte normative și în conținutul deciziilor luate;
 - numărul participanților la ședințele publice;
 - numărul dezbaterilor publice organizate pe marginea proiectelor de acte normative;
 - situația cazurilor în care autoritatea publică a fost acționată în justiție pentru nerespectarea prevederilor legii;
 - evaluarea proprie a parteneriatului cu cetățenii și asociațiile legal constituite ale acestora;
 - numărul ședințelor care nu au fost publice și motivația restricționării accesului.
- Raportul anual privind transparența decizională este făcut public pe site-ul propriu, prin afișare la sediul propriu într-un spațiu accesibil publicului, prin

prezentarea în ședință publică sau prin alte mijloace disponibile.

În funcție de ritmul de răspîndire, actele normative vizînd procedurile administrative cedează doar celor despre libertatea informației.

În Republica Moldova legislația privind transparența în procesul decizional are la bază Constituția țării, tratatele și acordurile internaționale la care Republica Moldova este parte și alte reglementări privind accesul la informație, elaborarea actelor normative și participarea publicului în procesul decizional. Dacă tratatul sau acordul internațional la care Republica Moldova este parte stabilește standarde de transparență mai ridicate decît cele cuprinse în legislația națională, se aplică normele tratatului sau acordului internațional.

Astfel, transparența în procesul de luare a deciziilor politico-administrative este un factor primordial în democratizarea societății și edificarea statului de drept. În ansamblu, transparența în activitatea administrației publice reprezintă fundamentul democrației și principalul mijloc în combaterea corupției și ineficienței.

BIBLIOGRAFIE

1. Alexandru, Ioan, Matei, Lucica. Servicii publice. - București, 2000.
2. Androniceanu, Armenia, Management public. - București, 1999.
3. Henry, Nicolas, Administrație publică și afaceri publice. - Chișinău, 2005.
4. Manda, Corneliu, Știința administrației. Curs universitar. - București, 2004.
5. Oroveanu, Mihai T., Tratat de știința administrației. - București, 1996.
6. Platon, Mihail, Administrația publică, Curs universitar. - Chișinău, 2007.
7. Pollitt, Christopher, Geert, Bouckaert, Reforma managementului public. Analiză comparată. - Chișinău, 2004.
8. Ascher-Barnstone D. Text & Architecture at the Behnisch Bundeshaus. // Interfaces, November 2003.
9. Banisar D. Freedom of information and access to government record laws around the world. 2004 - http://www.freedominfo.org/survey/global_survey2004.pdf

10. Foucault M. Governmentality. // Burchell G., Gordon C., and Miller P. (eds) The Foucault Effect: Studies in Governmentality. London: Routledge, 1991. - P. 87-104.
11. Foucault M. Omnes et Singulatim: Towards a Criticism of 'Political Reason' // The Tanner Lectures of Human Values. Salt Lake City, UT: University of Utah Press/ Cambridge University Press, 1981. - P. 223-54.
12. Lemke T. Foucault, governmentality and critique. // Rethinking Marxism, 14 Jg., No. 3, 2002. - P. 49-64.
13. Lond Rigmor M. Governmentality, the problem of 'steering' and Public Administration. // Copenhagen Business School. MPP Working paper # 1/2003. - <http://web.cbs.dk/departments/mpp/papers/wp1-2003rl.pdf>
14. Open government. Fostering dialogue with civil society. OECD, 2003.
15. Public sector transparency and accountability: making it happen. OECD, 2003.
16. Roberts A. Structural pluralism and the right to information. // University of Toronto Law Journal #51, 2001.
17. Rose N., Miller P. Political power beyond the state: problematics of government. // British Journal of Sociology, 1992, 43, 2. - P. 172-205.
18. А.А.Дегтярев, «Принятие политических решений». Изд-во «КДУ», 2003.
19. Игнатъева А.В., Исследование систем управления. М., 2003.
20. Сокулер З.А. Структура субъективности, рисунки на песке и волны времени // Фуко М. История безумия в классическую эпоху. СПб.: Университетская книга, 1997, стр. 5-20.
21. Соловьёв А.И., Принятие государственных решений. М., 1998.
22. Уолцер М. Компания критиков: Социальная критика и политическое пристрастия XX века. М.: Идея-Пресс, Дом интеллектуальной книги, 1999.
23. Фахтутдинов Р.А., Разработка управленческого решения. М., 1998.
24. Фуко М. Око власти // Фуко М. Интеллектуалы и власть: Избранные политические статьи, выступления и интервью. М.: Праксис, 2002, стр. 220-241.

Prezentat: 10 decembrie 2007.

Recenzent: Mihail PLATON, doctor habilitat în economie, profesor universitar.

E-mail: cpopovici@mail.md